

szédítő iramban haladtunk, harmadik richárdtól
kértünk (és kaptunk) ördögbőr (düftin) nadrágselejtet
kilószám, alul, felül, mindenütt, körbetapétáztuk
vele a szállón elfoglalt próbahelyiséget, majd fel-
váltva hol a barátom állt be az ötszázaz izzóból
kályhacsőből eszkábált fejlámpa fénykévéjébe, s
mondta, amit sűgtam, hol meg ő sűgott nekem, fényes
sűgta, fényes, mondtam, nappal, sűgta, nappal, mondtam
fényes nappal, mondtam, vacogok a, sűgta, vacogok
a, mondtam, a tűző, sűgta, a tűző, mondtam, a tűző
napon, sűgta, a tűző napon, mondtam, a fogam, sűgta
a fogam, mondtam, össze, sűgta, össze, mondtam, össze-
koccan, sűgta, összekoccan, mondtam

NOVELLAPÁLYÁZAT

Magyar László András

AZ ÉRTELMEZŐ

Pontilianus hátat fordított a sárgászöld folyónak, és a kopott töltésre lépett. Keresztulvágott a már száradófélben levő földeken. A bokrok lassan elmaradtak mellőle: befogadta őt a szikrázó sivatag. Köpenyét fejére borította, de még így is sós patakok csordultak haja alól, halántéka lüktetett, szájpadrása kiszáradt, és szeme káprázott. Ivott egy kortyot a magával hozott vízből, de a víz is meleg volt, tömlő- és porízú.

Pontilianus hozzászokott már a vándorláshoz, hisz gyalog indult útnak Tyrusból, gyalog járta meg a szent földeket, Galileától a Vörös-tengerig. Megfordult Alexandriában, onnan Thébába ment, ám nem fáradt meg sosem, mert Krisztus szerelme vezette útján.

Hált barlangokban, állatfejű démonok elhagyott kapui alatt, hol a mellére fektetett kereszt védte őt a hely kísértetei ellen, hált kolostorokban, laurák pajtáiban s olyan templomok oszlopai közt, amelyekben egykor a Sátánt, most az Urat dicsérték. Adományokból tartotta fenn magát, s a haramiáktól, akik egy köpenyért is átvágják az ember torkát, az Úr neve óvta meg, mit napjában többször is forró imába foglalt.

Pontilianus most egy szent életű remetét kívánt meglátogatni, akiről annyit beszéltek neki az antinoeai koinobionban, ahol az előző éjt töltötte.

A koinobionbéliiek (nők s férfiak vegyest éltek ebben a kis gazdaságban) rendkívül istenesen töltötték idejüket. Vagyonuk s holmijuk olyanmire közös volt, hogy esténként ruháikat egy ládába dobálták, amit egyikük jól összerázott, nehogy bárki is előző

napi köpenyét öltesse föl újra, s így azt netán a magáénak nevezhesse. Igumenjünk még ennél is tovább ment: ha beverte a fejét, nem azt mondta: „bevertem a fejem”, hanem azt, hogy „bevertük a fejünket”, és ha történetesen valaki mást ért ez a baleset, ő is sziszegett, és késsel nyomkodta homlokát.

Ebédnél mindenki a másik tányérjára kotorta a saját – meglehetősen szűkös – adagját, és (Pontilianus jó mulatságára) igyekezett azt a másikkal megetetni. Ezért az étkezéshelyiség sértődött és erőszakos kiabálástól volt hangos. Ebéd végén aztán általában mindenki bús mohósággal a saját adagját fogyasztotta el. A koinobionbélieliek között igen sok volt a gyomorfekélyes.

Mindemez önzetlenség ellenére mindenki roppant utálkozó képet vágott a koinobionban. S mivel nem veszekedhettek – a szeretetlenség lévén a legnagyobb bűn –, elfojtott mérgüket úgy adták ki, hogy egész nap a Sátánt szapulták, vagy elméleti viták leple alatt piszkálták egymást.

Pontilianus mindezt szomorú szívvel vette tudomásul, szégyenkezve mosolygott, és lelki kezét széttárta Isten előtt.

A koinobionbélieliek mindazonáltal az idegenekhez valóban jószívűek voltak, Pontilianus tányérját köleskásával színültig rakták, és éjszakára versengve kínálták fel fekhelyüket – tekintettel a vándor kellemes külsejére és ifjúságára. Vacsora után pedig érdekes mesékkel szórakoztatták vendégüket. Elmondták a hulla történetét, aki a minap kikaparta a hullarabló szemét, vagy a szent életű Geraszim atya és az ő kedves oroslánjának esetét beszélték el. Szó volt megtért eretnekekről és csodálatos kinyilatkoztatásokról is. Errefelé igen gyakoriak lehettek az ilyesmik, mert minden mesélő személyes élményként mondta el történetét. Az elbeszélések mindig a következőképp kezdődtek: „Az semmi”, vagy „No de ezt hallgasd meg”. S amíg az egyik mesélt, a többiek gúnyos mosollyal hallgattak, vagy egymásra kacsingattak. Pontilianus Szent Márton legújabb csodáival válaszolt, amelyeket viszont ő látott a saját szemével, ha nem is egészen jól, de a maguk teljes valóságában. Miután a mesék kifogytak, himnuszokat énekeltek. Későn tértek aludni. Pontilianus még sokáig üldögélt a ház előtt a meleg éjszakában, szimatolta a víz sűrű iszapillatát, és hallgatta a sötétség furcsa neszeit: az volt az érzése, mintha az éj sok apró lábacsckán mászna keresztül a világon.

Másnap reggelinél beszéltek neki Mattion apóról, a szent életű remetéről, azaz anakhorétáról, aki már évek óta kint üldögél a sivatagban, nem eszik s nem iszik semmit, imákat fogyaszt egyedül. Mattion apó volt Antinoeia vidékének legfőbb nevezetessége. A városkában a kapéloszok (kereskedők) mind úgyszólván belőle éltek. A városka egyetlen szállodáját is „Mattion papa” névre keresztelték, és a koinobionbélieliek jövedelme főként abból származott, hogy kis képecskéket festettek és árusítottak, amelyeken Mattion apó volt látható, amint éppen ül.

A képekről ítélve a remete a nevéhez méltó ember lehetett, Mattion ugyanis görögül „falatkát” jelent. Az apó tehát, nevéhez méltón, kicsiny volt és étvágygerjesztő. Rengeteg imát fogyaszthatott! Arca rózsásan ragyogott, csak úgy csorgott róla a malaszt és a nyugalmas öröm. Pedig nem telt veszély nélkül az élete. Szemben azzal a hellyel, ahol ült, feneketlen lyuk tátongott. Itt egy sárkány lakott. A városka lakói minden héten nagy kosár élelmet vittek a sárkánynak, hogy meg ne egye Mattiont. A sárkány éjszaka előjött üregéből, lángot lövellt, megette az elemőzsiát, de meghagyta Mattiont. Úgyhogy mindenki jól járt.

Pontilianus valójában épp azért indult útnak s hagyta el Duna menti hazáját, hogy

efféle szentséges tapasztalásokat szerezzen, s útjának történetét a hív lelkek épülésére s a kevésbé hívek okulására majdan írásba foglalja. Így hát örömmel indult a sivatag irányába, bár tudta, útja nem lesz könnyű a tűző napon és az égető homokban.

Ment-ment tehát, valami alkalomhoz illő imádságot mormolva magában és átforrósodott saruját rázogatva, mert a homok kétoldalt be-befolyt talpa alá.

A helybéliek szerint kétórás utat kellett megtennie, de hát gyalogolt ő már sokkal többet is. Például Betlehem és Alexandria közt tizenhat napig baktatott egyfolytában. Majd leszakadt a lába!

Mikor kikopott saruja alól az út, s egyébként eltévedt volna, fölismerte a koinobi-onbéliek által „nagy fejű”-nek nevezett sziklát, amely az anakhoréta lakhelye volt. A szikla furcsa alakjáról kapta nevét: leginkább egy buta, vízfejű gyerekre emlékeztetett, aki magányosan és tanácstalanul ül ott, ahová ültették. Egy homokdomb tetejéből állt ki, messziről föl lehetett ismerni, és alkalmasan felé lehetett tartani.

A nagy fejű sziklát a sivatagi szél, a nekifújt homokszemek és Isten segítségével lapos teraszokban gazdaggá formálta. A kiszögellések és a teraszok védett árnyékában pedig kényelmesen meghúzódhatott az ember.

Pontilianus, közelebb érven, az egyik ilyen kiszögellés avagy terasz alatt valami fehér-pirosat észlelt. A fehér Mattion volt, az anakhoréta, a piros pedig – egy piros takaróval fődött kerevet! A zarándok nem akart hinni a szemének. Nem tudta, min csodálkozzék inkább, az eremita ruhájának fehérségén vagy azon, hogy ágya van. Az általa eddig ismert anakhoréták ruhája mindig piszkos volt, talán éppen azért, mert nem volt ágyuk, és a földön aludtak. A csodálkoznivalók így tehát egyrészt magyarázatot adtak egymásra, legalábbis az ágy létezése megindokolta a ruha fehérségét, ám a ruha fehérsége még most sem indokolta az ágy létezését. Mire azonban Pontilianus belezavarodhatott volna gondolatmenetébe, már el is érte a sziklát. Mattion apó kedvesen intett neki:

– Gyere csak, fiacskám, gyere csak! Isten hozott, és az angyalok! Végre valaki! Majd megdöglöm az unalomtól! Mindörökké ámen! Siess már, mert megsülsz a napon. Gyere csak, gyere!

Pontilianus végre felért a kis árnyékos teraszra. Félszegen mosolygott, és meghajolt:

– Dicsértessék a Megváltó.

– Eisz aióna, ámen – hadarta Mattion, és legyintett. – Ül le. Ki vagy, és mi járatban?

– Pontilianus vagyok, Pannóniából jöttem. Az Úr...

– Ó, a szkütháktól! – vágott közbe az öreg. – Hát ott is élnek emberek?

– Pannónia kissé közelebb van, ó, anakhoréta, bár nem sokkal – jegyezte meg óvatosan Pontilianus. Azután hozzátette: – De Pannónia valóban már majdnem Szküthia, olyannyira, hogy ha úgy vesszük, szinte nem is tévedtél, szent életű Mattion.

– Látom, a nevem még a szküthák is ismerik! No, ezt nem gondoltam volna. És, tisztelt testvérem az Úrban, miért jöttél el hozzám?

– Hosszú vándorúton vagyok, tiszteletre méltó testvérem. Zarándokúton. Bejárom a szent vidékeket, Tyrustól Kyrénéig, így gyarapítom ismereteimet és növelem hitemet az Úr nagyobb dicsőségére.

– Ejnye no, ennyit járnai, mikor ülni is lehetne – heherészett a remete. – Én sem mentem sehova, mégis megáld az Úr – mondta, és kacsintott hozzá.

Pontilianus kissé hökkentén bámult rá. Mattion pedig gyermekes örömmel vetette végig magát az ágyán, mindkét lábát az égnek emelte, azután a ruganyos kerevetre nyekkentette, hogy az csak úgy porzott! A szent életű Mattion még kövérebb és piro-

sabb volt, mint a képeken. Rózsásan ragyogó kerekded orcáját kis kecskeszakáll díszítette. Az apó inkább valami vidéki tisztviselőre emlékeztetett, mint remetére. Pontilianus gyanakodva ült mellé az ágyra.

– Na, mi újság a nagyvilágban? Mesélj valami jó kis pletykát! – bökte oldalba az öreg.

A vándor, mint az a vándorok dolga, mesélni kezdett. Mesélt a szennyes Priscillanus-ügyről, amelynek során Ithacius, a fekete lelkű püspök, vérpadra juttatta a tehetőséges Priscillanust, koholt vádak alapján. Ezeket ugyan a tárgyaláson maga Priscillanus is elismerte, mégis mindenki tudta, hogy a vádak koholmányok. Mesélt a császárok és ellencsászárok gaztetteiről és ellengaztetteiről, mesélt Mártonról, az aquitán (oda disszidált) szentről, de épp, mikor története közepén tartott, észrevette, hogy Mattion egyáltalán nem figyel oda, a térdét csapkodja, és ide-oda nézdegél. Ezért abba hagyta az elbeszélést. Az öreg megkönnyebbülten ugrott le a földre, bebújt az ágy alá, és nyögdecselve egy nagy, fedeles kosarat húzott elő onnan. A fonott fődél lekerült a kosárról, és a remete előrakosgatta kincseit:

– Itt egy kis lepényke. Kicsit száraz ugyan ebben a hőségben, no de sebj! Ez meg mazsola, ez bor, ez datolyácska, ez, na, mi ez? Birsalmasajt! De nem ám akármilyen! Ez meg egy kis husi. – Orrához emelte, és gyanakvó arccal megszagolta. – Nem. Még nincs szaga. Sajnos ebben a melegben nem áll el semmi. Azért kell hamar megenni. Itt meg egy kis savanyított dinnyecske, kemény tojás és mézecske. Na, ez a kevéske talán, ha Isten is megsegít, elég lesz. Holnap este jönnek csak ki az új szállítmánnyal. Sütemény is szokott lenni, csak azt én már az első nap megeszem – bökte oldalba viccesen Pontilianust, és kacsintott. – Nem hagyjuk meg a sárkánynak, igaz-e?

– Hogyhogy? – rebepte Pontilianus. – Nem a sárkány eszi meg az ennivalót?

– Jut is, marad is – nevetgélte az öregecske. – Engem tulajdonképp a malaszt táplál, amit az Úr, áldassék érte az Ő neve, nekem juttat. Ezt a kis mismást csak mellékesen eszem.

– Mellékesen – ismételte tétován Pontilianus.

– Mellékesen – szögezte le újra Mattion, és kihívóan fürkészte vendége arcát. – Vagy talán úgy gondolod, hogy aki malasztal táplálkozik, annak szüksége van másra is? Mindenféle mézre, húsrá meg süteményre? Mi?

– Hát... – Pontilianus akaratlanul is észrevette, hogy milyen vaskosan ejti ki az „s” betűt a sütemény szóban. Az az „s” szinte kéjesen vaskos volt.

– Nono, fiam – fenyegette meg tréfásan s egyben komolyan a remete. – Talán bizony kételkedsz Isten mindenhatóságában?

– Én? Mért kételkednék? – A fiatalember ijedten nézett körül. A remete pedig oktató hangon folytatta:

– Mert írva vagyon: kata Matthaion 14,19: „...vevé az öt kenyeret és a két halat és szemeit az égre emelvén hálákat ada és megszögvén a kenyereket adá a tanítványoknak, a tanítványok pedig a sokaságnak.” Valamint szintén kata Matthaion (én ezt szeretem a legjobban, bár nem a legjobb görögséggel van írva) 6,26: „tekintetek az égi madarakra, hogy nem vetnek, nem aratnak, sem csűrbe nem takarnak, és a ti Mennyei Atyátok eltartja azokat”. – Trepszei auta – ismételte meg görögül is, minthogy eddig latinul beszélgettek. Megnyalta a száját, és mosolyogva Pontilianusra nézett. – No, barátom, hát annak, aki ilyen csodákra képes, szüksége van-e arra, hogy Mattion kenyeret egyék?

Pontilianus hallgatott, mint a csuka, mert nem egészen értette az utolsó következtetést. De fáradt volt és éhes, ezért tiszteletteljesen bölintott, és azt mondta:

– Ne haragudj ostobaságomért, tisztelt testvérem. Tudom, a tamáskodás nagy bűn, de a Gonosz – és köpött gyorsan bal válla fölött hármat hátra – bizony néha összevarja a fejem.

Mattion elnéző mosollyal kínáló mozdulatot tett a kosár felé. Ő maga már ki is vett egy lepényt, húst és tojást rakott rá, erre egy másik lepényt, mézet csorgatott a tetejébe, majd egy nagyot harapott a szendvicsből. Arca eltorzult rágás közben, szeme kiguvadt, és szája maszatos lett. Azután, mikor már képes volt hangot adni, teli szájjal így pöfögött:

– Bizony, fiam, az a bűzhödt kecskebak, hogy rohadna meg a fajtájával együtt, a megátalkodott cselszövője, ezen a likon csepegteti belénk a bűnt: a hiúság hasadékan át! Mert a hiúság nem más, mint a bűn kapuja! És hogy mi a hiúság? Azt kérde, barátom? Hát a hiúság az a hit, hogy vagyunk valakik, hogy el tudjuk dönteni, mi igaz, és mi nem az. És az az öntelt és átkos meggyőződés, hogy egyáltalán tudjuk, mi az, hogy „igaz”!

– De, testvérem – álmélkodott az ifjú –, bár az Úr Mindenható, és valóban csak ő tudja egyedül, hogy mi az Igaz, de hát mért küldte el közénk Egyszülöttjét? Nem azért-e, hogy a Jó Hírt s a Jó Híren át az igazságot terjessze köztünk, mely igazság négy változatában is hozzáférhető bárki számára, ha nem is a legszebb görög nyelven?

– Na ja – harapott Mattion egy kis tojást –, az evangélium hirdeti ugyan az igazságot, és valóban benne van az „igaz”, de nem a hiúságok hiúsága-e azt képzelünk, hogy ha elolvassuk az igazságot, már tudjuk is, mi az?

Pontilianus megint meghökkent:

– Csak nem azt akarod mondani, tiszteletre méltó testvérem, hogy az emberek nem értik az evangéliumot?

Mattion ravaszul hunyorított:

– Te mondad. Egyébként a dolog úgy áll, hogy mindenki csak azt érti belőle, ami neki kell. Ez a helyzet. Elolvassák, aztán nem értik. – Egy kis tojásféhérje hullott ki a szájából az utolsó szónál.

– Hogyhogy?

– Nézz körül – mutatott körbe a kezében levő tojáshéjjal a remete. – Hát kérdem én, szeretik egymást az emberek, hát önzetlenek? Kosz, fertő és kupleráj ez az egész világ! – még köpött is egyet nyomatékul. Aztán harapott egy kis lepényt.

Pontilianus követte a remete tojáshéjának útját. A sivatag üres volt és csunya. Valóban semmi sem vallott benne arra, hogy az emberek szeretnék egymást. De lelke lázadozott a kegyetlen ítélet ellen.

– No de... – kezdte – ott van például Márton, Aquitaniában, vagy Jeromos Palesztinában és a szent életű, bölcs Damasus. Meg ott van a sok mártir! Ok csak értették a tanítást!?

– Még hogy értették! – kapott a fejéhez Mattion. – Azt értették csak, amit a legutolsó pogány is ért, hogy hogyan nyereszkedhetnek. A kufárok!

– Hogy érted ezt? – Pontilianus hangja remegett, szemébe könnyek szöktek.

– Hát ide figyelj. Azt mondja Jézus Krisztus: légy ilyen meg olyan, aztán majd a mennyek országába jutsz. „Eisz tén baszilejan tón uranón.” Hát micsoda üzlet ez?! Maximum négy-öt évtizedet elmártirkodni itt, meg elszenteskedni, aztán örök boldogságot kapni! Nem megéri? Még a hülyének is! Aki nem csinálja meg ezt a boltot, az vagy azért nem teszi, mert nem hisz Jézusnak, vagy azért, mert rossz üzletember. Így van ez, fiam. Ráadásul Jeromos a pipíjei közt! Kimagozhatták volna ezt a meggyet! – szólt befejezésül, és köpött egyet.

– De hát azok, akiket tüzes bikában süttetett meg Diocletianus, vagy akiket Nero eleven lámpának használt?! Ők csak nem nyereszkedni akartak?

– Szo, szo, szo az a kis tüzecke. Semmi sincs ingyen, fiam. Én is micsoda hidegeket állok itt ki éjszakánként, ha tudnád!

Pontilianus már gyanakodva nézegette az öreget. Pillantása a lábára siklott, de abban semmi pataszerű nem volt. Szórtelensége és rózsássága, igazi kis planticula mi-volta minden gyanút elosztatott. A remete ezüstös kis hajacskája még egy körömyi kis szarvacskát sem rejthetett. Ráadásul Mattion olyan kedvesen (bár egy kicsit fölényesen) mosolygott, míg mézet csorgatott az almájára!

– Látom, nem tetszik az, amit mondtam. Hát figyelj ide! Nem messzire tőlem él egy másik anakhoréta. Gennadiosznak hívják. Régebben tudod, hogyan hívták? Bűdös szájú Gennadiosznak! Azért lett anakhoréta az istenadta, mert mindenütt piszkálták a szájszaga miatt. Most egyedül van, és egész nap Istenhez imádkozik. Isten az egyetlen, aki bírja a szájszagát. Legalábbis nem szól érte. Nesze neked szent élet! Ez a kulcsa az egésznek! Mindennek megvan a nyitja! Aztán meg itt van Polükarpiosz. Ennek van egy tehene meg egy kútja. A tehén forgat egy szerkezetet, amelyik vizet húz a kútból. A víz öntözi Polükarpiosz veteményesét. A veteményes termése pedig eltartja Polükarpioszt és a tehenét. Látszólag minden a legnagyobb rendben! Szent élet meg imádság meg minden! Igazi istenáldotta perpetuum mobile! Polükarpiosz, tehén, kút, víz, vetemény, imádság és megint előlről. De kérdem én, mért nem inkább a faluban él ez a Polükarpiosz? A tehenét sem kéne strapálnia, a kút vizét sem apasztaná, neki is könnyebb lenne, nem kéne annyit cügölnie. Ő meg csak egész nap itt görnyedezik, este pedig a kakodaimónokat hessegeti. Na, mit gondolsz, ennek mi a nyitja?

– Nem tudom – felelte ellenségesen Pontilianus, akinek majd fölfordult a gyomra.

– Azért lakik itt – hajolt közelebb Mattion, szinte vinnyogva az örömtől –, mert szerelmes a tehenébe!!!

– Mi? – a fiatalember majd elájult.

– Szerelmes a tehenébe! Kijött vele a sivatagba, hogy nyugodtan fajtalankodhasson a disznó! Fölláll egy sámlira, és úgy csinálja! Azt hiszi, itt nem lesi ki a szomszédság! De téved! Haahahahaha – Mattion majd legurult az ágyáról nagy nevetésben. – Nem ő feji a tehenét, hanem a tehén őt. Hihihihhi. A szent életű remetéje! Óriási, mi? A gondviselés csodája! Legalább nem kell féltékenykednie a bikákra! Haahahahaha.

Pontilianus megnémult az iszonyattól. Aztán nyelt egyet, és kibökte:

– És te, te mért laksz itt?

Mattion megtörölte a száját, elmosolyodott, és így szólt:

– Az én esetem más. Én valóban Istent szolgálom remeteséggemmel.

Pontilianus kétkedve hallgatott.

– Látom, nem hiszel nekem – csóválta a fejét az öreg. – Pedig nincs hazugság a szavaimban. Én nem nyereszkedni akarok.

– De hát – kiáltott rá fölháborodottan a fiatalember – az előbb mondtad, hogy aki a mennybe vágyik, és ezért él tisztességesen, az nyereszkedni akar!

– Ki vágyik itt a mennyekbe? – rántott a vállán az öreg.

– Hát? Hova akarsz jutni a haláloed után?

– Én? Hogy hová? Honnan veszed, hogy egyáltalán valahová... Figyelj, fiam: mi van szerinted akkor, ha az él tisztességesen, aki tudja, hogy mennyország... nincs!

A fiatalember megdermedt rémületében.

– Nincs me...?! – ki se merte mondani.

– Ha nincs mennyország, és mégis tisztességesen él valaki, akkor ugye nem beszélhetünk nyereszkedési szándékról? He? – folytatta halkán az öreg.

– Ezzel azt akarod mondani, hogy te... nem hiszel a mennyország létezésében?

– Ha Isten létezik, mennyország nem létezhet. Figyelj, és ne félj. Mert, ugye, ha valaki tisztességtelen, az Istennek semmiképp sem tetszhet?

– Persze, de...

– És az tetszhet-e az Úrnak, ha valaki csak azért él tisztességesen, hogy nyereszkedjék, azaz a mennyekbe jusson?

– Hát...

– És ha van mennyország, vajon nem lesz-e gyanús mindenki, aki tisztességesen él, hogy csak azért él így, hogy később jól járjon?

Pontilianus magába roskadva ült. Szeme kimeredt, hallgatott. Mattion pedig diadalmasan folytatta:

– Ha tehát van mennyország, lehetetlenné válik a valódi tisztesség, legalábbis tisztázhatatlanná a valódi és áltisztesség közti különbség, sőt még magáról se lenne képes eldönteni senki, hogy vajon most ő igazán vagy csak érdekből tisztességes. Isten pedig, ugye, nem hozhatta ilyen helyzetbe a világot? Ha van mennyország, a gonosz és a jó összekeveredik. Isten ezt nem akarhatta. Következésképp nincs mennyország. Mert amit Isten nem akar, az nincs. Nna.

Pontilianus zavartan bólogatott. Aztán remény nélkül kérdezte:

– És az evangélium?

– Próba. Próba. Az Úr próbára tett minket. A tisztességet kellett volna érteni, de az emberek csak az érte járó jutalmat értették. Megint melléfogtak – tette hozzá kárörömmel. – Csak kevesen fogjuk föl helyesen az evangéliumot: szeretetben élni, tisztességben élni csak ingyen lehet, tehát csak akkor, ha a szeretetért, a tisztességért nincs jutalom. Istent csak ingyen lehet szolgálni. – Most a fűgére tért. Cuppogva harapott egyet az érett gyümölcsből, majd bandzsítva és gyanakodva szemlélte a maradékot. Azután így szólt:

– Ugyan, kedvesem. A dolgok sokkalta bonyolultabbak, mint amilyennek első pillantásra látszanak. Jó is lenne, ha Isten csak úgy ukmukfukk, nyíltan megmondaná, mit akar! Mint régen. Jó lenne, mi? De a jelrendszerek sokkal, de sokkal nehezebben tekinthetők át és értelmezhetők ma, mint a hit hajnalán. Ha a Megváltó azt mondja, csináld ezt meg azt, tégy így meg úgy, akkor szinte biztos nem úgy kell tenni. Csak nem köti Isten minden jöttment orrára a szándékát? Arra való a bölcsesség, hogy megfejtse az igazságot.

– De hát szerinted nem lehet ismerni az igazságot! – mondta mérgesen Pontilianus.

– Hát mondtam én, hogy ismerem az igazságot? Nem ismerem én sem, csak közelebb járok hozzá, mint mások. Azt állítani, hogy ismerem az igazságot, végzetes hiúság lenne. Én ennél sokkal bölcsőbb vagyok, hisz, mint mondtam és tudom, a hiúság a Gonosz karjába kerget. – Mattion elégtétellel emelte föl hangját afölötti örömeiben, hogy két állítása ily gyönyörködtetőn ölelkezik egymással.

– Ezek szerint – próbálkozott fáradtan Pontilianus – amit a mennyről mondtál, az nem igaz, csak közel jár az igazsághoz?

– Bizony így van. De ha az az állítás, hogy nincs mennyország, közelebb jár az igazsághoz, mint az az állítás, hogy van mennyország, akkor mennyország inkább nincs, mint van. Ami pedig inkább nincs, mint van, az nincs. Tehát tulajdonképpen igazat mondtam. Mert ha én nem is ismerhetem az igazságot, az, amit mondok, alkalma-

sint igaz lehet, nemde? – ivott egy korty bort, és csettintett. – Hát így – fejezte be, és hátradőlt.

Pontilianus megsemmisülten hallgatott. Tudta, hogy Mattion logikája bemocskolta mindazt, amiről szó volt, de nem volt képes meghatározni e mocskosság mibenlétét. Tanácsalanságából lassan düh és bosszúvágy formálódott. Őszinte fölháborodást érzett, de nem tiszta lelkiismerettel, mert belátta, hogy e fölháborodás nem a megcsúfolt szentségek iránti sajnálatából, hanem főként Mattion nagyképi önelégültségével szemben kerekedett gyűlöletéből fakad. Szégyellte magát e keresztényhez méltatlan érzelem miatt, és elhatározta, hogy mielőbb elmenekül innen, a kétségek szakadékaiból. Szürke arccal állt föl. Félszeg mozdulatot tett:

– Hát akkor én megyek.

– Máris? Dél van, tűz a nap! Olyan jól beszélgettünk! Ne menj még! Megsülsz a napon – próbálkozott Mattion.

– Majd a fejemre húzom a köpenyem. Köszönöm a vendéglátást. Isten... – azt akarta mondani, hogy fizesse meg. De hirtelen megcsillant a szeme, Mattionra nézett, és elmosolyodva megkérdezte.

– Mondd csak, tiszteletre méltó, te miért vagy remete, ha nem vársz ezért semmit?

– Csakis Isten szeretetéért, fiam – Mattion szelíd arcán újból csorgott a malaszt.

– Isten szeretetéért? Nem mondhatnánk úgy is: „azért, hogy Isten szeressen?” – kérdezte ravaszul az ifjú.

– Nem, nem. Csak azért, mert én szeretem az Istent – válaszolta szintoly ravaszul az öreg, és mosolygott, mert azt hitte, kikerülte a csapdát.

– Tehát, testvérem – csapott le rá Pontilianus –, nem Istenért ülsz itt, hanem magadért!

– Hogyhogy? – meredt rá Mattion.

– Hát úgy, hogy ha szereted Istent, és azért ülsz itt, mert szereted Őt, akkor csak azért ülsz itt, hogy szereteted kielégítsd, tehát nem sokban különbözöl a tehenes Polükarpiosztól!

– Na de, fiam – háborodott föl Mattion –, Isten és egy tehen csak nem ugyanaz?! Ám Pontilianus végzett vele:

– Ha azért ülsz itt, mert szereted Istent, akkor nem Őérette ülsz itt, hanem a szeretetért, tehát Polükarpioszhoz vagy hasonlatos. Ha viszont azért ülsz itt, hogy Isten szeressen, rosszabb vagy azoknál is, akik a mennyországgal üzletelnek, hiszen te még jobb üzletet akarsz kötni: Isten szeretetét kívánnád csak azért, mert itt ülsz. Egyébként tudod, mi az én véleményem?

– Nem – mondta bambán Mattion.

– Az, hogy csak azért ülsz itt, mert szeretsz zabálni, de nem szeretsz dolgozni. Mindennek megvan a nyitja, amint monád, és a dolgok sokkal egyszerűbbek, mint amilyenek első pillantásra látszanak. Ég veled, az ebédet köszönöm. Arra kérlek, gondolkozz el a szavaimon, ó, szent életű remete.

Pontilianus gyorsan fölugrott, és faképnél hagyta a szótlan Mattiont. Újra saját lábnyomain haladt, fejére borította a köpenyét, és arra gondolt, igazi tisztesség talán csak akkor létezhet a földön, ha az emberek megszűnnek gondolkodni.

– Az értelmezés az ördög műve – kiáltotta fennhangon és kissé zavart elmével, de a jól végzett munka örömeivel lépkedett tovább a forró homokon, miközben halkabban még hozzátette:

– És az igazság? Mi legyen az igazsággal? Vesszen az igazság! Különbösen is – vont a vállát – sokszor van az úgy az életben, hogy nem igazság az, ami igazság.